

מקורת לפרשת יתרו תשפ"א – איך לפתור את הקרע בין הידיעה להרגשה?

1. **סוכה נב,א ורש"י:** אביי שמע לאותו אדם שאמר לאותה אישה נקדים ונצא בבוקר לדרך. אמר אביי אלך אחריהם ואפריש אותם מאיסור. הלך אחריהם שלוש פרסאות וכאשר נפרדו (שהיו משתי עיירות והגיעו לפרשת דרכים ופירש זה לכאן וזה לכאן) שמע אותם אומרים הדרך רחוקה והצוותא שלנו נעים (ונפרדו בטהרה). אמר אביי: אם השונא שלי היה נתקל בניסיון כזה לא היה עומד בו (על עצמו אמר). הלך ונשען על בריח הדלת מחוץ לדלת ביתו והצטער (כאדם שמחשב ומצטער על פחיתות נפשו ביחס לשני האנשים הללו). עבר אותו זקן [אלוהו הנביא] ואמר: כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו - **רוחו בקרבנו (האדמו"ר מטאלנא) קס:** למה נוגע לספר שאביי תלה עצמו על מנעול הדלת שנועל את הפתח? משום שאביי הרגיש שהוא **נותר בחוץ** והדלת נעולה בפניו.

רמב"ם הלכות תשובה ז,ג: אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון זנות וגזל וגניבה, אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו, כך צריך לחפש **בדעות רעות** שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההיתול ומרדיפת הממון והכבוד ומרדיפת המאכלות וכיוצא בהן ... ואלו העונות קשים מאותן שיש בהן מעשה, שבזמן שאדם נשקע באלו קשה לפרוש מהם, וכן אומר 'יעזוב רשע דרכו' [לעזוב את הדרך שמביאה אל החטא – הרגשות שמניעים – ולא רק מעשה החטא].

2. **בראשית רבה א,י:** עשרים וששה דורות היתה האל"ף קורא תגר לפני כסאו של הקב"ה, אמרה לפניו: רבונו של עולם, אני ראשונה של אותיות ולא בראת עולמך בי. אמר לה הקב"ה: העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה, שנאמר: 'ה' בחכמה יסד ארץ', למחר אני בא ליתן תורה בסיני ואיני פותח תחלה אלא בך, שנאמר: 'אנכי ה' אלקיך'.

שמות כ: אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים לא יהיה לך אלקים אחרים על פני. **הגהות הרמב"ן לספר המצוות עשה א:** שאין מנין תרי"ג מצוות אלא גזירותיו ית' שגזר עלינו לעשות או מנע אותנו שלא נעשה, אבל האמונה במציאותו ית' שהודיענו באותות ומופתים ובגילוי השכינה לעינינו הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצוות **ולא ימנה בחשבון**. **אברבנאל בספרו ראש אמנה:** 'אנכי' אינו מצווה, לא אמונית ולא מעשית, אלא היא הקדמה למצוות ואזהרות שיאמר בשאר הדיבורים ועניינו להודיעם מיהו המדבר איתם.

ספר מאה שערים (כט): אמר רבנו הזקן מהי נשמה? השערי תשובה לרבנו יונה כתב: 'יודעת את ריבונה', ואחר כך אמר: 'מכרת את ריבונה' [כמו שמכירים דבר זר], ואני הוספתי 'חלק אלוהה ממעל'. **תניא פרק ב:** כמו שכתוב בבריאת האדם: 'ויפח באפיו נשמת חיים' ... וכמ"ש בזוהר מאן דנפח מתוכיה נפח, פירוש **מתוכיותו ומפנימיותו**, שתוכיותו ופנימיותו החיות שבאדם מוציא בנפיתו בכוח [וכך הקב"ה נפח לתוכנו משהו מתוכו והיא הנשמה].

3. **רמב"ם מצוות עשה א:** שצונו בהאמנת האלהות והוא שנאמין שיש עלה וסבה הוא פועל לכל הנמצאים - והוא אמרו 'אנכי ה' אלהיך'. ובסוף גמרא מכות אמרו תרי"ג מצוות נאמרו למשה בסיני, שנאמר 'תורה צוה משה' - 'תורה' בגימטרייה תרי"א ועוד 'אנכי' ו'לא יהיה לך' מפי הגבורה שמענום. **אור ה' לר' חסדאי קרקס:** טעות מפורסם מי שמנה מצוות עשה להאמין מציאות האל, כי לא יצויר 'מְצוּה' בלי שיש 'מְצוּה'. ו[גם] האמונה במציאות האל היא מהדברים שאין לבחירה ורצון מבוא בהם. **רמב"ם הלכות יסודי התורה א,א:** יסוד היסודות ועמוד החכמות, **לידע** שיש שם מצוי ראשון. והוא ממציא כל הנמצאים, וכל הנמצאים מן שמיים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת הימצאו ... **שם ו: וידיעת** דבר זה הוא מצוות עשה, שנאמר 'אנכי ה' אלקיך'.

היום יום יט שבט: מצוות עשה הראשונה בלשון הרמב"ם היא '**לידע** שיש שם מצוי ראשון ... **וידיעת** דבר זה מצוות עשה' [ואף שבספר המצוות כותב 'להאמין'], והיא מצוות המוח והשכל. והיינו דהגם דכל אחד מישראל הוא מאמין בה' באמונה פשוטה ולבבו תמים עם ה', חובת המוח והשכל להביא אמונה זו בידיעה והשגה. כמו שכתוב 'דע את אלוהי אביך' וכתוב 'וידיעת היום והשבות אל לבבך'. **ליקוטי שיחות כו/115:** בכך מבאר האברבנאל את השאלה איך מצוים על אמונה שאינה נקנית ברצון ובחירה? אלא שהמצווה אינה בצורת האמונה ואמיתתה, אלא **בידיעת** הדברים ההם **ולימודם המביא אל קניין האמונות**, והידיעות והחקירות והבחינות וההתלמדות הזאת היא תחת הרצון והבחירה.